

Публикуван номер	:	C-369/23
Номер на доказателството	:	1
Регистрационен номер	:	1259908
Дата на подаване	:	09/06/2023
Дата на вписване в регистъра	:	12/06/2023
Вид на доказателството	:	Преюдициално запитване
<hr/>		
Номер на подаване чрез e-Curia	:	Доказателство DC188890
Номер на файл	:	1
Подател	:	Stoyanov Georgi (J361392)

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

София, 09.06.2023 г.

Върховният административен съд на Република България - Осмо отделение, в закрито заседание в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БИСЕРКА ЦАНЕВА

ЧЛЕНОВЕ: ЕМИЛИЯ ИВАНОВА

ДАРИНА РАЧЕВА

при секретар

и с участието

на прокурора

изслуша докладваното

от съдията

ДАРИНА РАЧЕВА

по административно дело № 5346 / 2022 г.

Производството е по чл. 208 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс.

I. ПРЕДМЕТ НА ДЕЛОТО

Производството е образувано по касационна жалба от „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД – гр. София (понастоящем „Виваком България“ ЕАД), ЕИК 831642181^[1], срещу Решение № 2565/18.04.2022 г., постановено по адм.д. № 13860/2019 г. на Административен съд – София град^[2], с което е отхвърлен искът на БТК срещу Върховния административен съд^[3] и Националната агенция за приходите^[4] с правно основание чл. 2в от ЗОДОВ, вр. член 4, параграф 3 ДЕС. Искът е бил предявен във връзка с твърденията на БТК, че е претърпяла вреди в размер на внесените задължения за ДДС по Ревизионен акт № 2900-1200127/20.06.2012 г., издаден от НАП и потвърден с решения на АССГ и ВАС. Ищецът е претендирал обезщетение за претърпени вреди в размер на платените суми по ревизионния акт (главница на ДДС 760 183,15 лева и лихви 347 278,15 лева), пропуснати ползи в размер на законната лихва върху платените суми, считано от датите на преводите до датата на постановяване на окончателното решение на ВАС по данъчния спор (279 032,82 лева), законната лихва върху всички тези суми за тригодишен период преди датата на предявяване на иска (422 144,20 лева), както и законната лихва върху претърпените вреди и пропуснатите ползи от датата на предявяване на иска до датата на окончателното погасяване на задълженията.

II. ПЪРВОИНСТАНЦИОННОТО ПРОИЗВОДСТВО

Отхвърленият от първоинстанционния съд иск е подаден на 12.12.2019 г. и се основава на твърденията на БТК за извършено от НАП и ВАС нарушение на член 2, параграф 1, буква а) и в), член 14, параграф 1, член 24 и член 56, параграф 1, буква и) от Директива 2006/112 в приложимата през периода декември 2007—юни 2008 г. редакция, така както са тълкувани от Съда на ЕС в решение от 3 май 2012 г. по дело C-520/10, Lebara, ECLI:EU:C:2012:264 (наричано по-нататък „решение Lebara“).

В подадения пред първоинстанционния съд иск ищецът е твърдял, че в данъчния спор НАП и ВАС неправилно приложили горепосочените норми от правото на ЕС относно телекомуникационните услуги, така както са били тълкувани от Съда на ЕС в решението Lebara. Според това решение доставките на предплатени карти и ваучери представляват доставки на телекомуникационни услуги. Нарушените норми на член 2, параграф 1, буква а) и в), член 14, параграф 1, член 24 и член 56, параграф 1, буква и) от Директива 2006/112 предоставяли права на

телекомуникационните оператори, какъвто е БТК, да третират доставките на предплатени карти и ваучери към дистрибутори, установени в друга държава членка, като доставки на телекомуникационни услуги с място на изпълнение в тази друга държава членка. Извършеното нарушение на правото на ЕС било достатъчно съществено, тъй като е извършено при явно несъобразяване с практиката на Съда на ЕС в съответната област. Решението Lebara било известно на НАП при издаване на ревизионния акт, на АССГ и на ВАС преди постановяване на съдебните решения, тъй като се позовавал многократно на него в съдебните производства. То било постановено при сходни фактически обстоятелства и било задължително за ответниците. Ако ВАС имал съмнение относно приложимостта на решението Lebara към фактите в производството по обжалване на ревизионния акт, следвало да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС.

Въпреки това, в ревизионния акт НАП приела, че доставките на предплатените карти и ваучери са доставки на услуги, но получателят на доставките не се определя от договорните отношения с румънските дружества, а от другите обстоятелства относно доставките – къде са предадени предплатените карти и ваучери, транспортирани ли са до Румъния и дали чрез тях е можело да се извършват повиквания от територията на Румъния. Според ищеца тези обстоятелства били ирелевантни за определяне на мястото на изпълнение на телекомуникационните услуги.

ВАС, действащ като последна съдебна инстанция по данъчния спор, приел, че тъй като продадените карти и ваучери били в търговски количества, ставало въпрос за доставки на стоки, които не са били транспортирани извън България. Предвид това неправилно било определено, че мястото на доставка било в България, а не в Румъния, където били установени получателите, и съответно били потвърдени установените задължения за ДДС.

А. Факти, приети за установени от първоинстанционния съд

Възприетите от първоинстанционния съд факти от производството по издаване и обжалване на ревизионния акт (адм.д. № 10663/2012 г. на Административен съд – София град и адм.д. № 3736/2014 г. на ВАС), са както следва:

НАП издала срещу БТК Ревизионен акт № 2900-1200127/20.06.2012 г., с който в тежест на БТК били установени допълнителни задължения за ДДС по фактури, издадени от БТК към Alex Invest Comerț s.r.l. и Danina Comerț s.r.l.^[5], регистрирани в Румъния дружества, с предмет на доставката предплатени карти и ваучери за телекомуникационни услуги. Общата стойност на установените допълнителни задължения за ДДС за данъчни периоди декември 2007 г. – юни 2008 г. била 760 183,15 лева. Сумата била преведена от БТК в бюджета след връчване на ревизионния акт с преводи от 27.06.2012 г., 29.06.2012 г. и 24.07.2012 г., заедно с дължимите лихви в размер на 346 139,08 лева и допълнителни лихви от датата на ревизионния акт до датата на първото плащане в размер на 1 139,07 лева. Ревизионният акт бил обжалван по административен и по съдебен ред. Жалбата до АССГ била отхвърлена частично^[6] с решение от 22.11.2013 г. по адм.д. № 10663/2012 г. и допълнително решение от 28.01.2014 г. Решението на АССГ в частта, с която е отхвърлена жалбата на дружеството, било оставено в сила от ВАС с Решение № 15282/16.12.2014 г. по адм.д. № 3736/2014 г. по описа на съда. В производството ВАС е действал като последна съдебна инстанция и решението му е окончателно^[7].

„БТК Мобайл“ ЕООД, чийто правопреемник е БТК, издало през данъчни периоди 08.2007—06.2008 г. фактури към Alex Invest и за данъчни периоди 02.2008—05.2008 г. фактури към Danina по договори за продажба на предплатени карти и ваучери за телекомуникационни услуги с начислен ДДС 0 %. При ревизията било прието за недоказано предоставянето и физическото получаване на картите и ваучерите от лица, представляващи румънските дружества, поради което предмет на доставките били услуги, но те не попадали в обхвата на чл. 21, ал. 3, т. 2, буква з) от ЗДДС, а били с място на изпълнение мястото, където доставчикът е установил своята независима икономическа дейност – България, тоест мястото на изпълнение се определяло по общото правило на чл.21, ал. 1 от ЗДДС.

При обжалването по административен ред ревизионният акт бил потвърден с мотиви, че тъй като липсвали доказателства за предаване на картите на румънските дружества, получатели на услугите не били тези установени в друга държава членка данъчнозадължени лица, и следователно не били налице условията по чл. 21, ал. 3 от ЗДДС доставките на услуги да се считат за необлагаеми.

При обжалването пред първоинстанционния съд АССГ приел, че въпреки описанието на доставката във фактурите като предплатени карти и ваучери за телекомуникационни услуги,

договорена била доставка на стоки, тъй като картите били движими вещи – стока, която дава възможност в бъдеще да се ползват такива услуги. Стоките били в търговски количества с цел последваща препродажба и БТК не престирала услуги на румънските дружества, а щяла да престира евентуално на крайните потребители. Предвид това съдът приел, че следва да се приложат правилата за място на изпълнение на доставката на стоки. Картите и ваучерите не били напуснали склада на БТК, където били предадени за отговорно пазене от румънските дружества, или били предадени на румънските дружества с приемо-предавателни протоколи в същия склад на БТК на територията на България, поради което приложим бил чл. 17, ал. 1 от ЗДДС, според който мястото на доставка на стока, която не се изпраща или превозва, е мястото, където стоката се намира при прехвърляне на собствеността или при фактическото предоставяне. Така мястото на изпълнение било на територията на България и за тях БТК дължала ДДС. С решение от 22.11.2013 г. (допълнено с решение от 28.01.2014 г.) АССГ отхвърля частично^[8] жалбата.

С Решение № 15282/16.12.2014 г. ВАС оставил в сила първоинстанционното решение. ВАС изцяло споделил извода на административния съд, че предмет на доставката не били услуги, а стоки. ВАС приел за неоснователно позоваването на БТК на решение на Съда на ЕС от 9 октомври 2014 г. по дело C-492/13, Траум, ECLI:EU:C:2014:2267, „доколкото в случая е установено, че закупените карти са предадени на румънските дружества в склад на „БТК Мобайл“ ЕООД, находящ се на територията на страната, както и че картите не са напускали склада на БТК, тъй като са предадени за отговорно пазене“. ВАС не е коментирал решението Lebara. При това положение приел за приложима и правилно приложена разпоредбата на чл. 17, ал. 1 от ЗДДС, тоест, че мястото на изпълнение на доставката на стоки е мястото, където стоката се намира при прехвърляне на собствеността или фактическото предаване.

В първоинстанционното производство по иска са установени размерът на платените от БТК главници на ДДС съгласно ревизионния акт (998 431,53 лева), платените лихви върху тези задължения съгласно ревизионния акт (474 895,23 лева), както и допълнителни лихви от датата на ревизионния акт до датата на плащането на главниците (1496,64 лева). Изчислени са законните лихви върху внесените суми за погасяване на задълженията от датата на внасянето до датата на окончателното съдебно решение по адм.д. 3736/2014 г. на ВАС (279 032,82 лева). Изчислени са законните лихви върху преведените суми за погасяване на задълженията за последните три години до датата на предявяване на иска (считано от 11.12.2016 г.) (общо 422 144,20 лева).

Б. Правни изводи и мотиви на АССГ

НАП и ВАС са легитимни ответници по иска, доколкото и двата органа имат задължението да прилагат правилно правото на ЕС. Освен това ВАС е юридическо лице, което отговаря по искове за нарушения на правото на ЕС, допуснати при правораздавателната дейност на този съд, и в случая е окончателна съдебна инстанция по спора.

По предпоставките за ангажиране на отговорността на съдилищата за вреди от нарушение на правото на ЕС, АССГ приема, че е недопустимо да се пререшава материалноправният спор, приключил с окончателен акт на съда ответник, а следва да се прецени дали към установените фактически положения правилно са приложени относимите към спора правни норми.

По условието нарушените норми от правото на ЕС да предоставят права на частноправни субекти съдът посочва, че разпоредбите, на които се позовават ищците, определят обхвата на облагане и мястото на изпълнение на далекосъобщителните услуги и те предоставят право в случая на ищеца да третира доставките като доставки към данъчнозадължено лице, установено в друга държава членка, без да начислява по тях ДДС.

По условието нарушението на правото на ЕС да е достатъчно съществено АССГ приема, че НАП е квалифицирала правилно доставките като доставки на услуги, но е счела за неприложим чл. 21, ал. 3, т. 1 и т. 2, буква з) от ЗДДС, тъй като не е изпълнено условието получателите да извършват икономическата си дейност в друга държава членка. Във връзка с изводите на НАП АССГ посочва, че при доставка, за която е предвидено неначисляване на ДДС поради това, че получателят е данъчнозадължено лице, установено на територията на друга държава членка, е необходимо да се провери реалното извършване на доставката именно към това данъчнозадължено лице и действителното установяване на това лице на територията на другата държава членка. Тъй като не е доказано получаването на предплатените карти именно от страна на данъчнозадължени лица, установени в друга държава членка, органите по приходите приели, че не са доказани условията доставките да се третират като доставки с място на изпълнение извън страната, следователно не извършили съществено нарушение на правото на ЕС, особено с оглед на една от признатите и насърчавани цели на Директива 2006/112, а именно борба срещу данъчните измами, избягването на данъци и евентуалните злоупотреби.

По отношение на ответника ВАС, във връзка с условието за достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС АССГ приема, че изводът на ВАС, че доставките представляват доставки на стоки, а не на услуги, е неправилен, тъй като противоречи на чл. 14 и чл. 24 от Директива 2006/112 и на тълкуването им, дадено в решението Lebara. Съдът приема обаче, че въпреки това правилното правно третиране на въпросните доставки не би довело до различен резултат от обжалването на ревизионния акт, тъй като не била налице една от предпоставките за освобождаване на доставчика по фактурите от задължението за начисляване на ДДС, а именно, да е доказано, че получатели на доставките са именно данъчнозадължени лица, установени в друга държава членка. Тъй като нарушението на правото на ЕС не променяло изхода на спора като краен резултат, то не можело да се приеме за съществено и нямало причинно-следствена връзка с вредите на ищеца, тъй като ДДС и съответните лихви се дължат по силата на влезлия в сила ревизионен акт, при чието издаване не е допуснато нарушение на правото на ЕС.

АССГ намира, че няма идентичност между конкретния случай и случая, разгледан в решението Lebara, тъй като макар да става въпрос за сходни по предмет доставки, има и съществени отлики. АССГ посочва, че доставките към румънските дружества не са били третирани като две доставки (към дистрибуторите и към крайните потребители), а само за една доставка – към дистрибуторите. От описанието на фактите в решение Lebara, АССГ констатира, че по това дело не е бил спорен нито статутът на получателите на установени в друга държава членка данъчнозадължени лица, нито реалното предаване на картите. В разглеждания от българските съдилища случай на територията на Румъния не е установена дистрибуторска мрежа, нито предлагане на предплатени карти на потребители в Румъния. В случая ВАС отрекъл идентичността на случаите заради недоказване на предпоставката мястото на изпълнение на доставките да е в Румъния, а не в България, при което формирал правилен краен правен извод, че няма основание за прилагане на тълкуването в решение Lebara.

По отношение на третата предпоставка за ангажиране на отговорността на ответниците – наличието на пряка причинно-следствена връзка между нарушението на правото на ЕС и вредата – първоинстанционният съд приема, че тя не следва да се обсъжда, доколкото не е установена втората предпоставка за достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС.

III. РЕЗЮМЕ НА ДОВОДИТЕ НА КАСАТОРА

БТК моли съда да отмени решението на АССГ като неправилно поради нарушение на материалния закон, съществени нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост. Касаторът твърди, че самият АССГ е извършил нарушение на правото на ЕС и практиката на Съда на ЕС по различни аспекти на спора.

Твърди по-специално, че въз основа на правопораждащите факти и елементите на данъчното задължение за ДДС, приети за установени по данъчния спор, първоинстанционният съд е следвало да извърши преценка дали са налице предпоставките за ангажиране на отговорността на държавата, като не пререшава материалноправния спор, приключил с влязлото в сила решение, а провери дали в този спор правилно са били приложени относимите норми от правото на ЕС и дали тяхното неприлагане или неправилно прилагане е в пряка причинно-следствена връзка с настъпилите вреди за ищеца.

Първоинстанционният съд констатирал наличие на нарушение на норма от правото на ЕС, която предоставя права на частноправни субекти. Останалите му изводи обаче били неправилни, тъй като нарушението на правото на ЕС вследствие квалифицирането на спорните доставки като стоки, а не като услуги, в решението на ВАС, било установено безспорно, включително от образуваното от Комисията производство за нарушение срещу България № EU Pilot 8498/16/TAXU. Нарушението било достатъчно съществено, тъй като било извършено при явно несъобразяване с практиката на Съда в съответната област, както се приемало в практиката на Съда на ЕС (C-224/01, C-446/04, C-429/09 C-168/15). Изпълнени били и критериите в т. 43 от решението на Съда на ЕС по дело C-173/03, *Traghetti del Mediterraneo*, ECLI:EU:C:2006:391. Решение Lebara било еднозначно относно квалифицирането на фонокартите като далекосъобщителни услуги, но не било обсъдено в решението на ВАС, макар да било изтъкнато в касационната жалба. Тълкуването в решението Lebara освен това било абстрактно, тъй като в него липсвала уговорката, че е приложимо само при факти като тези в главното производство.

Касаторът оспорва и извода на първоинстанционния съд, че фактите по случая Lebara не били идентични с фактите по случая БТК. БТК била надлежно лицензиран телекомуникационен оператор, разполагала с инфраструктура за извършване на съответните услуги, имала договор за роуминг на територията на Румъния и следователно доставката била на предплатени карти за

телекомуникационни услуги към дистрибутори, установени в друга държава членка. По друго дело с предмет обжалване на ревизионен акт с установени задължения на БТК за доставки на фонокарти в други данъчни периоди към Danina BAS се произнесъл в обратния смисъл, като приел, че за тези доставки не се дължи ДДС в България. Идентичност между делата обаче не следвало да се установява, тъй като при съмнения дали в конкретния случай практиката на Съда на ЕС е била приложима, BAS трябвало да отправи преюдициално запитване. В противен случай бил обвързан от предходното дадено тълкуване на Съда на ЕС.

Касаторът оспорва фактическите констатации относно предаването на фонокартите в склада на БТК, като твърди, че то е било установено и тази доставка е била погрешно квалифицирана от BAS като доставка на стоки. При това положение първоинстанционният съд трябвало да прецени предпоставките на извъндоговорната отговорност въз основа на фактическите установявания в производството по жалбата срещу ревизионния акт, а не да прави нови изводи за основанията за облагане с ДДС на доставките към румънските дружества, различни от изводите на НАП в ревизионния акт, като приеме, че ревизионният акт е трябвало да бъде потвърден на други основания.

IV. ИСКАНЕ ЗА ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ

Касаторът прави искане BAS да отправи преюдициално запитване до съда на ЕС. В него посочва, че BAS е бил страна и вече е изразил становище в първоинстанционното производство, че исковете са недопустими и/или неоснователни спрямо него. В настоящото касационно производство той имал положението на страна, пряко заинтересована от изхода на спора, и на съд от последна инстанция. От това възниквали съмнения дали това положение е съвместимо с член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и член 47 от Хартата на основните права на ЕС. Твърди, че положение, при което BAS разглежда като последна инстанция жалба срещу решение, с което е отхвърлен иск за обезщетяване на вреди, причинени от извършено от BAS нарушение на правото на ЕС, не удовлетворява изискването за справедлив процес пред независим и безпристрастен съд, независимо че съставът, който разглежда касационната жалба, е различен от състава, постановил крайния акт в данъчния спор. Едновременното качество на страна по спора и на последна съдебна инстанция по спора, както и вече изразеното становище на BAS пред първата инстанция, пораждали особено основателни съмнения в безпристрастността на всеки състав на BAS. Иска освен това от Съда на ЕС да бъде направено тълкуване дали в конкретния случай квалифицирането на доставките като доставки на стоки, а не на услуги представлява достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС.

Настоящият състав намира, че на Съда на ЕС следва да бъде поставен въпросът относно подведомствеността на спора на BAS предвид изложените по-долу съображения преди обсъждане на въпросите относно критериите, естеството и обхвата на преценката на елементите на отговорността за вреди от достатъчно съществено нарушение на Правото на ЕС в конкретния случай.

V. ПРИЛОЖИМИ НАЦИОНАЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Административно-процесуален кодекс (в приложимата към момента на образуване на главното производство редакция към ДВ бр. 94 от 29 ноември 2019 г.)

Чл. 1, т. 3. „Този кодекс урежда производството за обезщетение за вреди от незаконни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица, както и за вреди от правораздавателната дейност на административните съдилища и Върховния административен съд.“

Чл. 128, ал. 1, т. 6. „На административните съдилища са подведомствени всички дела по искания за обезщетения за [...] вреди от правораздавателната дейност на административните съдилища и Върховния административен съд.“

Чл. 203 (1). „Исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица, се разглеждат по реда на тази глава.“

(2) За неуредените въпроси за имуществената отговорност по ал. 1 се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.

(3) (Нова - ДВ, бр. 94 от 2019 г.) По реда на тази глава се разглеждат и исковете за

обезщетения за вреди, причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на Европейския съюз, като за имуществената отговорност и за допустимостта на иска се прилагат стандартите на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушение на правото на Европейския съюз.

Закон за отговорността на държавата и общините за вреди (в приложимата към момента на образуване на главното производство редакция към ДВ бр. 94 от 29 ноември 2019 г.)

Чл. 2в. (1) Когато вредите са причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на Европейския съюз, исковете се разглеждат от съдилищата по реда на:

1. Административнопроцесуалния кодекс - за вреди по чл. 1, ал. 1, както и за вреди от правораздавателната дейност на административните съдилища и Върховния административен съд;

2. Гражданския процесуален кодекс - извън случаите по т. 1, като ответникът по делата се определя по реда на чл. 7.

(2) Когато искът по ал. 1 е предявен срещу няколко ответници, се разглежда по реда на Административнопроцесуалния кодекс, ако страна по делото е административен съд, Върховният административен съд или юридическо лице за вреди, причинени при или по повод административна дейност.

Закон за данъка върху добавената стойност (в приложимата редакция към доставките в данъчния срок към ДВ бр. 41 от 22.05.2007 г.)

Чл. 12. (1) Облагаема доставка е всяка доставка на стока или услуга [...], когато е извършена от данъчно задължено лице по този закон и е с място на изпълнение на територията на страната [...].

Място на изпълнение при доставка на услуга

Чл. 21. (1) Мястото на изпълнение при доставка на услуга е мястото, където доставчикът е установил своята независима икономическа дейност или има постоянен обект, от който се извършва доставката, а в случаите, когато няма такова място или обект - мястото на неговото постоянно или обичайно пребиваване.

[...]

(3) Мястото на изпълнение при доставка на услуга е мястото, където се намира седалището или постоянният обект на получателя, откъдето той извършва своята икономическа дейност, а когато няма такова седалище или обект - мястото на постоянния му адрес или обичайното му пребиваване, ако са налице едновременно следните условия:

1. (изм. - ДВ, бр. 108 от 2006 г.) получателят е лице, установено извън Общността, или данъчно задължено лице, установено в държава членка, различна от държавата, където е установен доставчикът;

2. доставяните услуги са:

[...]

а) (изм. - ДВ, бр. 41 от 2007 г.) електронни съобщителни услуги[9];

VI. МОТИВИ НА СЪСТАВА ЗА ЗАПИТВАНЕ

Разпоредбите от националното право, приложимо в главното производство, имат връзка на разпоредбите от правото на ЕС. Главното производство е образувано по иск за обезщетение за вреди от достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС в областта на ДДС, извършено от НАП и ВАС. Касаторът се позовава на правото по член 47, параграф 2 от Хартата на основните права на ЕС неговото дело да бъде гледано от независим и безпристрастен съд. При преценката си за допуснато достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС настоящата инстанция

следва да прецени прилагането в данъчния спор на правните норми на Съюза и практиката на Съда на ЕС в областта на ДДС.

Чл. 2в от ЗОДОВ урежда реда за разглеждане на този вид искове срещу държавата. За вредите от правораздавателната дейност на административните съдилища и ВАС, както и за вреди, причинени при или по повод административна дейност, когато страна по делото е административен съд, ВАС или юридическо лице, този ред е по Административнопроцесуалния кодекс (АПК). Според чл. 128, ал. 1, т. 6 от АПК исквете за обезщетения за вреди от незаконосъобразни актове на административни органи и длъжностни лица, както и за вреди от правораздавателната дейност на административните съдилища и ВАС, са подведомствени на административните съдилища. Съгласно общото правило на чл. 131 от АПК съдебните производства по този кодекс са двуинстанционни. В тези производства ВАС е последна инстанция. Предвид това, по силата на тези норми исквете, предявени на това основание срещу ВАС, трябва да бъдат разглеждани от ВАС като последна инстанция.

За запитващата юрисдикция възниква въпросът дали тези национални норми изпълняват изискванията на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС за осигуряване на ефективна правна защита в областите, обхванати от правото на Съюза, и на член 47, параграф 2 от Хартата за независим и безпристрастен съд.

От една страна, това е избор на националния законодател, при който са взети предвид особеностите на административната дейност и специализацията на правораздаването по административни спорове.

От друга страна, касаторът не излага конкретни доводи за наличие на обстоятелства, повдигащи въпроси относно субективната или обективната безпристрастност на състава на ВАС, критериите за която са изведени в практиката на Съда на ЕС. Извежда прикритостта на ВАС от качеството му на ответник, изразил становище по допустимостта и основателността на иска в първоинстанционното производство. Счита, че самият факт, че искът срещу ВАС ще бъде разглеждан като последна инстанция от същия съд, макар и от напълно различен съдебен състав, е достатъчен, за да обоснове сериозни съмнения в безпристрастността и независимостта на всеки от съставите на този съд.

От практиката на Европейския съд за правата на човека^[10] по прилагане на член 6, § 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи^[11] по дела срещу България не може да бъде изведен категоричен отговор дали даден съд може да разглежда иск, по който той е ответник.

В цитираното от касатора решение от 10 април 2008 г. по дело Михалков с. България (жалба 67719/01), ECLI:CE:ECHR:2008:0410JUD006771901, § 47—§ 51, ЕСПЧ приема, че разглеждането от един съд на дело за обезщетение за вреди от незаконна присъда, която е била постановена от същия съд, представлява нарушение на член 6, § 1 от ЕКПЧ. ЕСПЧ посочва, че дори да няма съмнение в личната безпристрастност на съдиите, участващи в производството, професионалната им принадлежност към една от страните в спора сама по себе си може да породи у жалбоподателя законни съмнения в обективната безпристрастност на съдиите и в тяхната независимост от другата страна в спора.

В решение от 5 април 2018 г. по дело Господинов с. България (жалба 28417/2007), ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD002841707, § 55—§ 56, ЕСПЧ приема, че има нарушение на член 6, § 1 от ЕКПЧ. Решението е постановено във връзка със случай, при който наказателен състав на окръжен съд разгледал второ наказателно производство срещу лице, което в същото време е водело исково производство за вреди срещу същия съд за допуснати в първо наказателно производство нарушения при срока на задържане. ЕСПЧ приема, че професионалната принадлежност на съдиите към една от страните в паралелно разглеждания граждански иск и преюдициалния характер на наказателното производство, водено във връзка с гражданското производство за обезщетение за вреди, биха могли сами по себе си да предизвикат у жалбоподателя основателни съмнения относно обективната безпристрастност на магистратите.

И по двете дела ЕСПЧ е посочил, че относимите към случаите бюджетни правила определят евентуалното обезщетение да се плати за сметка на бюджета на съда, и макар да не е установено дали това е повлияло по някакъв начин в конкретната ситуация на съдиите, това може да засили основателните съмнения на жалбоподателя.

В обратния смисъл са изводите на ЕСПЧ в решение от 18 юни 2013 г. по дело Вълчева и Абрашев с. България (жалби 6194/11 и 34887/11), ECLI:CE:ECHR:2013:0618DEC000619411, § 100 и

в решение от 18 юни 2013 г., Балакиев и други с. България (жалба 65187/10), ECLI:CE:ECHR:2013:0618DEC006518710, § 61. В тези решения ЕСПЧ посочва, че по дефиниция рядко се случва положение, при което искът да е насочен срещу съда, който го разглежда. Цитира своята предходна практика (делото Михалков), в която е изразил опасения относно обективната непристрастност на разглеждащите такива искове съдилища, но предвид факта, че сумите, които се изплащат като обезщетение (в случая за нарушение на правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок по член 6, § 1 от ЕКПЧ), идват от самостоятелно перо в бюджета на всеки съд, приема, че е удовлетворен, че този фактор не би поставил под въпрос непристрастността на съдилищата, разглеждащи такива искове, нито ефективността на средството за защита.

Приложимите в настоящия момент бюджетни правила са аналогични на описаните в последните две решения. Макар всеки съд да изплаща обезщетенията от собствения си бюджет, в този бюджет перата за възнаграждения, за издръжка на съда и за обезщетения за вреди от дейността на съда са разграничени, така че възнагражденията на магистратите или условията им на работа не зависят от обезщетенията, които съдът евентуално дължи. При недостиг на средствата за обезщетения в бюджета на съда, по искане от съда ВСС увеличава бюджета на съответния съд и осигурява необходимите средства по сметката на съда.

Това налага на Съда на ЕС да бъде поставен преюдициален въпрос относно съответствието на националната правна уредба относно подведомствеността на исковите за обезщетение, водени срещу ВАС на основание чл. чл. 2в от ЗОДОВ, вр. член 4, параграф 3 ДЕС, с член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и член 47, параграф 2 от Хартата.

По гореизложените съображения и на основание чл. 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз, чл. 628 и чл. 631 от Гражданския процесуален кодекс, вр. чл. 144 от Административнопроцесуалния кодекс, Върховният административен съд, тричленен състав на VIII отделение

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯ протоколно определение от 8 февруари 2023 г., с което е даден ход на делото по същество.

ОТПРАВЯ преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз със следния въпрос:

Допускат ли чл. 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз национална правна уредба като чл. 2в, ал. 1, т. 1 от ЗОДОВ, вр. чл. 203, ал. 3 и чл. 128, ал. 1, т. 6 от АПК, съгласно която иск за обезщетение за вреди, причинени от нарушение на правото на Съюза, извършено от ВАС, по който ответник е ВАС, следва да се разглежда от същия съд като последна инстанция?

СПИРА производството по адм. дело № 5346/2022 г. по описа на Върховния административен съд до произнасянето на Съда на Европейския съюз.

Определението не подлежи на обжалване.

[1] Наричана по-нататък „БТК“.

[2] Наричан по-нататък „АССГ“.

[3] Наричан по-нататък „ВАС“.

[4] Наричана по-нататък „НАП“.

[5] Наричани по-нататък съответно Alex Invest и Danina.

[6] В другата част ревизионният акт е прогласен за нищожен поради наличие на стабилен предходен

административен акт относно доставките за данъчни периоди 08.2007—11.2007 г., част от данъчните периоди.

[7] По-нататък производството за издаване на ревизионния акт и съдебните производство по обжалването му ще бъдат наричани заедно „данъчния спор“.

[8] Вж. по-горе бележка под линия 6.

[9] Законното определение за „електронна съобщителна услуга“ е „услуга, обичайно предоставяна по възмезден начин, която изцяло или предимно включва пренос на сигнали по електронни съобщителни мрежи, включително услуги по преноса, осъществявани чрез мрежи за радиоразпръскване, без да се включват услуги, свързани със съдържанието и/или контрола върху него“.

[10] Наричан по-нататък „ЕСПЧ“.

[11] Наричана по-нататък „ЕКПЧ“.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ БИСЕРКА ЦАНЕВА

ЧЛЕНОВЕ: /п/ ЕМИЛИЯ
ИВАНОВА

/п/ ДАРИНА РАЧЕВА

Вярно с оригинала
[Handwritten signature]